

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Omgevingsvisie provincie Noord-Brabant

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

16 mei 2017 / projectnummer: 3198

Samenvatting van het advies

De provincie Noord-Brabant werkt aan een Brabantse Omgevingsvisie (verder BOVI). Die visie wordt leidend voor de rol die de provincie in de komende jaren gaat spelen. De visie spreekt uit welke waarden de provincie belangrijk vindt, welke (ruimtelijke) keuzen gemaakt worden en welke rollen verschillende actoren hebben.

Ter ondersteuning van de visievorming wordt een Plan-milieueffectrapport (MER) voor de BOVI opgesteld. De Commissie voor de m.e.r.¹ is gevraagd om vroeg in dit proces haar advies te geven over de onderzoeksopdracht voor het MER. Dit advies is één van de m.e.r.-pilotprojecten, die in overleg met het Ministerie van I&M en het bevoegd gezag geselecteerd zijn om vooruitlopend op de Omgevingswet te experimenteren met het nieuwe instrumentarium.

'Brabant, vernieuwt samen' in het hele proces

De provincie benoemt vier focusopgaven in de onderzoeksopdracht. Eén van de vier voorgestelde focusopgaven, 'Brabant vernieuwt samen', is geen inhoudelijke opgave maar is procesgericht. Dit uitgangspunt zou een rol moeten spelen gedurende het hele proces van besluitvorming en opstellen van het MER voor het ophalen van kennis en ideeën. Ook is het belangrijk in het MER na te gaan hoe doelen worden bereikt en door wie. Ga daarom na wie welke bijdrage moet, kan of wil leveren. Zo wordt duidelijk welke taken de Provincie zelf moet of wil doen, en welke door andere kunnen worden uitgevoerd. Onderzoek ook wat de meest effectieve en gedragen wijze van sturing vanuit de provincie is: inspireren, stimuleren, faciliteren, realiseren of ge-/verbieden.

Breng focus aan

De onderzoeksopdracht beschrijft de tot nu toe verzamelde doelen, ideeën, wensen en ambities. De onderzoeksopdracht zal nu uitgewerkt worden in een milieueffectrapport. De Commissie adviseert in deze stap focus aan te brengen, door concreter te worden en de mogelijke keuzes scherp te maken. De Commissie heeft hierbij de volgende aandachtspunten:

- **Bepalen huidige en autonome situatie (referentie)** De Commissie bepleit twee losse 'omgevingsfoto's' die als referentie kunnen dienen. Voor de referentie is de eerste stap het maken van een *'foto' van de feitelijke huidige kwaliteit van de leefomgeving*. Werk deze uit volgens bijvoorbeeld de lagenbenadering, zodat een goed beeld ontstaat van waar Brabant nu staat en uit welk 'DNA' de provincie is opgebouwd. Benut hiervoor de kennis die vanuit de participatie naar voren is gekomen. Maak daarnaast een *'foto van de leefomgevingskwaliteit bij realisatie van al ingezet beleid'*; zo kan bepaald worden waar doelen al gehaald worden, wat voortgezet kan of moet worden en waar een tandje bij nodig is ten opzichte van het bestaande beleid. Deze twee 'foto's' geven inzicht in waar knelpunten bestaan of gaan ontstaan en waar verbeteringen voorzien zijn of mogelijk zijn. Deze foto's kunnen dan ook mede sturend zijn voor de keus van de uit te werken alter-

¹ Verder 'de Commissie'. De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 bij dit advies. Projectstukken vindt u op www.commissiem.e.r.nl bij projectnummer 3105.

natieven in het MER. Verder bieden zij een basis voor continue evaluatie en monitoring in de geest van de Omgevingswet (beleidscyclus). Zie voor een verdere toelichting hoofdstuk 1.

- **Bepalen ambities + doelen en opgaven** De onderzoeksopdracht gaat uit van alternatieven op basis van de focusopgaven: Brabant verbonden, Brabant klimaatzeker, Brabant Welvarend (en Brabant vernieuwt samen, zie hiervoor). Het onderwerp *gezondheid* als te verbeteren aspect, expliciet genoemd als doel van de omgevingsvisie en ook een wens van het provinciaal bestuur, komt hier beperkt in naar voren. De Commissie adviseert om hierin een duidelijke keuze te maken. Een aspect als energietransitie zou nog sterker aan bod kunnen komen, als pijler onder effectief klimaatbeleid. Zie voor een verdere toelichting hoofdstuk 2.
- **Samenvoegen tot onderscheidende alternatieven: kijk naar omgevingswaarden** Visualiseer mogelijke ontwikkelingsrichtingen ruimtelijk (bijvoorbeeld op kaart). Onderzoek zo of opgaven samenvallen en elkaar versterken, of juist afbreuk doen aan elkaar. Dit zijn de zogenaamde 'botsproeven'. Zo zullen het netwerk van autowegen en het ecologische netwerk elkaar niet versterken. Meer fiets- en voetgangersinfrastructuur versterkt de gezondheid. Concentreer de alternatieven vervolgens rond die samenvallende doelen/opgaven en zorg dat de alternatieven de hoeken van het speelveld goed beschrijven. Hoofdstuk 4 benoemt enkele onderwerpen die zeker terug moeten komen op het gebied van gezondheid, energie en wonen/werken. Onderzoek met deze onderscheidende alternatieven wat de manier van sturen betekent voor de milieueffecten en het halen van de doelen. Bekijk vervolgens voor welke aspecten de Provincie omgevingswaarden wil vastleggen in de toekomst vanwege hoge ambities of tegenvallende effecten. Geef een doorblik naar de programma's die daarvoor opgesteld kunnen worden.
- **Opstellen beoordelingskader** De aanzet tot een beoordelingskader (tabel 4.1 uit de onderzoeksopdracht) bevat veel goede elementen. Het kader kan echter beter toegespitst worden op de opgaven waar Brabant voor staat, zoals in de doelen en de focusopgaven benoemd. De Commissie geeft in hoofdstuk 4 en de bijlage een voorzet voor een beoordelingskader.
- **Optimaliseer in iteratief proces** De langetermijnhorizon van de omgevingsvisie maakt dat zowel de visie zelf, de ambities daarin als het beoordelingskader, in een adaptief proces regelmatig herijkt moeten worden. Monitoring en evaluatie bieden hiervoor de basis. Het beoordelingskader kan daarin een sturende rol spelen. Formuleer op basis van het beoordelingskader een monitoringsprogramma. Zo houdt de provincie een vinger aan de pols en wordt duidelijk of en wanneer bijsturing nodig is.

De Commissie adviseert deze punten mee te nemen in de verdere uitwerking van het milieueffectrapport.

Waarom m.e.r. en advies door de Commissie?

De omgevingsvisie stelt kaders voor m.e.r.(–beoordelings)–plichtige activiteiten en heeft mogelijk effecten op Natura 2000–gebieden. Daarom is de omgevingsvisie MER–plichtig en wordt een MER opgesteld. Bevoegd gezag voor het vaststellen van de Omgevingsvisie is Provinciale Staten van Noord–Brabant. Zij heeft de Commissie m.e.r. gevraagd om een advies voor de inhoud van het op te stellen MER.

De Commissie gaat ervan uit dat in de BOVI een strategische visie vastgelegd gaat worden en dat vertaling in concrete programma's en besluiten op een later tijdstip plaatsvindt. De provincie heeft de Commissie m.e.r. advies gevraagd over de onderzoeksopdracht. Hierin staan de ontwikkeling van alternatieven en het te hanteren beoordelingskader centraal. Dit advies is op deze aspecten gericht.

1. Bepalen huidige en autonome situatie (referentie)

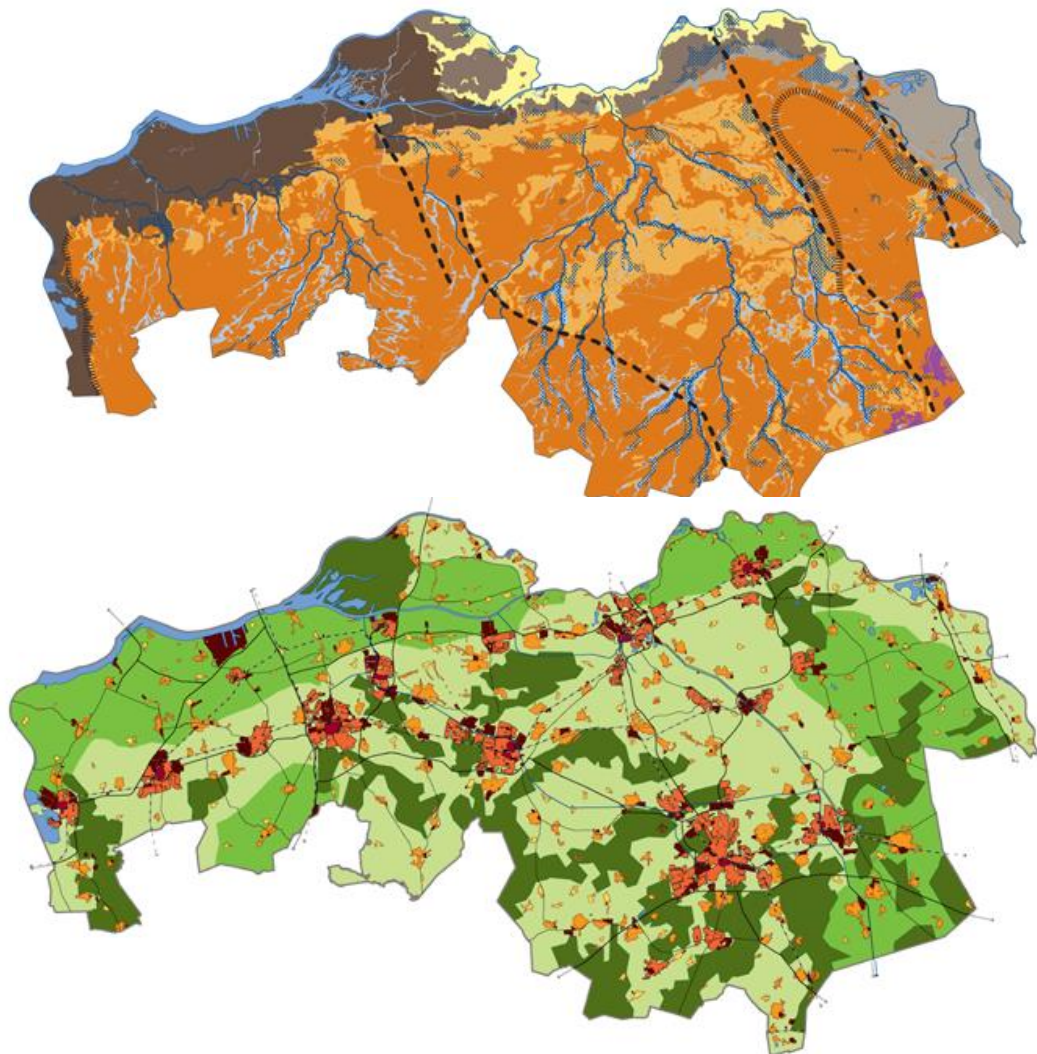
De Commissie adviseert in de effectbeoordeling te starten met het maken van een 'foto' van de kwaliteit van de leefomgeving in zowel de huidige situatie als in de autonome ontwikkeling gericht op het jaar 2030 met een doorkijk naar 2050:

- Voor de referentie is de eerste stap het maken van een 'foto' van **de huidige kwaliteit van de leefomgeving**. Werk deze uit volgens bijvoorbeeld de lagenbenadering, zodat een goed beeld ontstaat van waar Brabant nu staat en uit welk 'DNA' de provincie is opgebouwd. Benut de kennis die vanuit de participatie naar voren is gekomen. Voor het maken van de foto van de huidige situatie kan verder gebruik gemaakt worden van actuele (bestaande) bestanden van onder andere de eigen vigerende Structuurvisie, RIVM, PBL en de GGD's (Atlas leefomgeving en monitoringsprogramma's NSL, PAS en SWUNG, SWOV data).
- Maak ook een 'foto' van de **leefomgevingskwaliteit bij realisatie van al ingezet beleid**; zo kan bepaald worden waar doelen al gehaald worden, wat voortgezet kan of moet worden en waar een tandje bij nodig is ten opzichte van het bestaande beleid. Betrek bij de autonome ontwikkeling de eisen die voortvloeien uit nationale en internationale wetgeving en vastgesteld beleid, waaronder in ieder geval Nationaal Waterplan, de Deltabeslissingen, de Energienota, het Energierapport, het NSL, de PAS, Kaderrichtlijn Water (KRW), werelderfgoed Unesco. Met betrekking tot de energietransitie vormen het Energieakkoord, de EU 20/20/20 doelstellingen en het meest recente Energierapport de grondslag voor de periode tot 2025.

Deze twee 'foto's' geven inzicht in waar knelpunten bestaan of gaan ontstaan en waar verbeteringen voorzien zijn of mogelijk zijn. Deze foto's kunnen dan ook mede sturend zijn voor de keus van de uit te werken opties in het MER. De 'foto's' moeten een concreetheid en detailniveau hebben zodat toetsing aan het beoordelingskader (zie hoofdstuk 3) mogelijk is. De foto's dienen als referentiesituatie voor de beoordeling van de alternatieven die in het MER voor de verschillende opgaven uitgewerkt gaan worden. Deze 'foto's' van de leefomgeving kunnen ook gebruikt worden om vanuit het aspect 'kwaliteit van de leefomgeving' keuzen voor doelstellingen en alternatieven te onderbouwen. Tot slot hebben de leefomgevingsfoto's een wezenlijke functie als fundament voor de evaluatie en monitoring op de langere termijn. Dit geldt temeer als op basis van de foto's omgevingswaarden worden gesteld.

Werk de huidige situatie en de referentiesituatie uit voor de provincie en, waar de specifieke karakteristiek van het gebied daarom vraagt, per deelgebied. Geef ook aan hoe wordt omgegaan met bestaand provinciaal beleid. Vermeld daarbij bovendien of langetermijndoelen voor de kwaliteit van de leefomgeving in de bestaande sectorale beleidsplannen nog geen of beperkte uitwerking gekregen hebben in afwachting van de BOVI.²

² Zo vroeg de Commissie in haar advies over het MER voor het Nationaal Waterplan (NWP2) 2016–2021 aandacht voor het halen van de KRW-doelstellingen met name de ecologische doelen.

Figuur 1 Voorbeelden van de huidige opbouw van Brabant uit de vigerende structuurvisie.

2. Bepalen ambities, doelen en opgaven

Met de omgevingsvisie wil de provincie grip krijgen op de kansen en problemen van het heden, maar moet ook inzicht krijgen in de kansen en bedreigingen van de toekomst. Het begrip 'ruimte maken voor kwaliteit' staat centraal in de Brabantse Omgevingsvisie. De volgende componenten hebben tot dit begrip geleid:

- De Brabantse omgevingsvisie moet een bijdrage leveren aan (1) gezond en veilig leven (2) aantrekkelijk en bereikbaar wonen en aan (3) optimaal en duurzaam ondernemen in Noord-Brabant, nu en in de toekomst.
- De provincie heeft in een intensief voortraject met diverse groepen gewerkt aan de voorbereidingen voor de omgevingsvisie. Daarbij is een veelheid aan ideeën, wensen en ambities naar voren gekomen, deze zijn samengevat als 4 focusopgaven.

- Het doel van de omgevingswet is *”het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit en het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften”*.

De Commissie ziet in bovenstaande goede elementen voor een beoordelingskader en voor de uitwerking van alternatieven. De Commissie adviseert voor deze doelen concrete doelstellingen te formuleren. Bijvoorbeeld door voor “gezond en veilig leven” de doelstelling en de termijn voor het halen van dit doel concreet te maken. Ook verdient het aanbeveling duidelijk te maken hoe deze hogere doelstellingen zich verhouden tot de focusopgaven om de lijn van de omgevingsvisie voor eenieder inzichtelijk te houden.

3. Samenstellen alternatieven: kijk naar omgevingswaarden

Na het bepalen van doelen, opgaves en ambities is het goed te kiezen voor een beperkt aantal uit te werken alternatieven die de hoeken van het speelveld goed beschrijven. Visualiseer mogelijke ontwikkelingsrichtingen ruimtelijk (bijvoorbeeld op kaart). Onderzoek zo of opgaven samenvallen en elkaar versterken, of juist afbreuk doen aan elkaar. Dit zijn de zogenaamde ‘botsproeven’. Zo zullen het netwerk van autowegen en het ecologische netwerk elkaar niet versterken. Meer fiets- en voetgangersinfrastructuur versterkt de gezondheid. Concentreer de alternatieven vervolgens rond die samenvallende doelen/opgaven.

De volgende onderwerpen (met suggesties voor elementen daarin) zouden zeker terug moeten komen in de uitwerking van alternatieven of varianten:

- **Voor een gezond Brabant**
 - Met veel sturing op emissies met invloed op gezondheid, door te kijken naar de invloed van spreiding en concentratie van functies, zoals veehouderij, industrie en woninglocaties;
 - Gericht op een leefomgeving met voor iedereen groen in de buurt, met name in de directe omgeving van de grote steden;
 - Gericht op gezonde en veilige mobiliteit met zoveel mogelijk fietsen en lopen (voor zowel woonwerk als recreatie) en zo min mogelijk doden en gewonden in het verkeer.
- **Voor energie:**
 - Verschillende termijnen waarop Brabant energieneutraal moet zijn;
 - Met of veel sturing vanuit de provincie of juist veel verantwoordelijkheid bij de gemeentes;
 - Waarin logische plekken in de provincie voor verschillende typen hernieuwbare energie zoals wind, zon, warmtekoede opslag worden benut. Zoek naar mogelijkheden om de abiotische omgeving (bijvoorbeeld gebieden met veel wind) en energieleveranciers (met bijvoorbeeld restwarmte) maximaal te benutten.
- **Voor aantrekkelijk wonen en werken:**
 - Gericht op economisch vitale én leefbare steden en buitengebieden. Onderzoek welke transities plaatsvinden in zowel stad als buitengebied. Onderzoek op welke manier de provincie deze transities zou kunnen ondersteunen met het oog op

het milieubelang. Ga bijvoorbeeld na hoe transities gepaard kunnen gaan met vergroting van de ruimtelijke kwaliteit.

- **Voor natuurlijk kapitaal**
 - zoals watervoorraden en grote eenheden natuur, die als bronnen dienen voor biodiversiteit en daarmee ecosysteemdiensten in de hele provincie.

Wie doet wat?

Onderzoek met de alternatieven wat de mate en de manier van sturen betekent voor de milieueffecten en het halen van de doelen. Werk per doelstelling een minimum variant (inspanning om te voldoen aan de basistaken) en maximum variant (om hogere ambities te realiseren dan in de autonome ontwikkeling) uit.

De uitgangspunten uit 'Brabant vernieuwt samen' kunnen juist in deze stap helpen te bepalen wie wat gaat doen en hoe. Dit kan, per onderwerp, helpen om te bepalen welke sturingsfilosofie het beste past. Bij het doel 'Natura 2000-gebieden op orde' zal de Provincie waarschijnlijk veel initiatief nemen. Bij een doel als 'optimaal en duurzaam ondernemen' zal de provincie eerder stimuleren, faciliteren of inspireren. Bij andere doelen, zoals gezondheid, zal het wellicht een combinatie zijn van stimuleren (fietsinfrastructuur aanleggen) en verbieden (omgevingswaarden voor emissies). Onderzoek zo welke opgaven samenvallen en een alternatief kunnen vormen.

Omgevingswaarden

Bekijk vervolgens of en zo ja voor welke aspecten de Provincie omgevingswaarden kan vastleggen in de toekomst. Dit kan bijvoorbeeld zijn vanwege hoge ambities of tegenvallende effecten. Geef een doorkijk naar de programma's die daarvoor opgesteld zouden kunnen worden en geef hierbij globaal aan welke maatregelen hierin mogelijk zijn.

4. Opstellen beoordelingskader

Uitgangspunten beoordelingskader

Het beoordelingskader in het MER voor de BOVI dient bij voorkeur drie doelen:

- Als toetsingskader waar het doelbereik en de effecten van de alternatieven tegen afgezet kunnen worden.
- Om – waar mogelijk en nodig – sturing te geven aan de inbreng van de provincie bij planvorming van andere overheden binnen de provincie nu en in de toekomst.
- als inspiratiebron voor toetsingskaders voor omgevingsvisies op lokaal niveau.

De volgende uitgangspunten weegt de Commissie mee bij de invulling van het beoordelingskader:

- Zowel normatieve, meetbare als sturende, richtinggevende beoordelingscriteria zijn relevant. Uit de m.e.r. praktijk blijkt namelijk dat de maatschappelijke discussie zich vaak richt op de sturende criteria, zoals de effecten op het landschap en op gezondheid.

- Omdat technologische ontwikkelingen alleen voor de korte termijn concreet in te schatten zijn, adviseert de Commissie de effectbeoordeling te richten op twee momenten; een effectbeoordeling voor de korte termijn van circa tien jaar³ en voor de periode daarna tot 2050 een doorkijk van effecten te geven.
- Uit een beoordelingskader moet blijken in welke mate sturing op provinciaal niveau kansen biedt dan wel nodig is om de kwaliteit van de leefomgeving op lagere schaalniveau te verbeteren dan wel te beschermen.

In een iteratief proces zullen effecten op de fysieke leefomgeving de beleidsvoornemens/maatregelen mede kunnen beïnvloeden.

Aanzet beoordelingskader

De onderzoeksopdracht bevat nu een aanzet tot een beoordelingskader. De Commissie adviseert bij de uitwerking van dit beoordelingskader de doelen en opgaven centraal te zetten. Om dit hanteerbaar te maken als beoordelingskader zijn concrete indicatoren nodig. In een aanzet voor het beoordelingskader (zie bijlage) heeft de Commissie de doelen van de BOVI en de Omgevingswet vertaald in aspecten die een directe relatie hebben met de fysieke leefomgeving. Dit kader kan uiteraard uitgebreid worden met indicatoren uit sociale, economische, financiële en culturele omgeving. De aanzet in de bijlage is bedoeld als checklist met suggesties die aansluiten bij de hoofddoelen van de BOVI en is ter overweging. Daarbij kan (bijvoorbeeld in de uitvoeringsparagraaf) ook aangegeven worden welke van deze indicatoren vertaald kan/moet worden in omgevingswaarden.

Detailniveau

Uitgaand van een BOVI waarin op strategisch niveau opgaven en ambities worden vastgelegd in provinciaal beleid, ligt een effectbeschrijving voor de hand, die gericht is op een goed onderbouwde kwalitatieve beoordeling van kansen en risico's. De *kwalitatieve* verandering in belangrijke indicatoren kan daarvoor de basis zijn. Door de effectbeschrijving te richten op de verandering van een indicator biedt het kader de ruimte om niet alleen effecten te beschrijven maar ook kansen in beeld te brengen die gericht zijn op te bereiken doelen.

5. Iteratief proces: monitoring en evaluatie

Sturing/geen sturing, vergelijking met autonome trends, kunnen meegenomen worden in een iteratief proces dat eigenlijk geen einddatum kent. De langetermijnhorizon van de omgevingsvisie (2050) en de ambitie om de BOVI een levend document te laten zijn in samenwerking met de hele samenleving maakt dat zowel de visie zelf, de ambities daarin als het beoordelingskader, in een adaptief proces regelmatig herijkt moeten worden. Monitoring en evaluatie bieden hiervoor de basis. Het beoordelingskader kan daarin een sturende rol spelen. Formuleer op basis van het beoordelingskader een monitoringsprogramma. Zo houdt de provincie een vinger aan de pols en wordt duidelijk of en wanneer bijsturing nodig is.

³ Deze termijn kan per beoordelingsaspect enigszins variëren.

De ontwikkeling in de kwaliteit van de leefomgeving kan ook aanleiding zijn tot het hanteren van andere beoordelingscriteria dan op dit moment voorzien. Bestaande sectorale monitoringsprogramma voor luchtkwaliteit (NSL, de PAS), natuur en gezondheid kunnen dan ingezet worden voor het in beeld brengen van de geactualiseerde foto van de leefomgeving.

Vragen bij de monitoring kunnen bijvoorbeeld zijn:

- hoe ziet de 'leefomgevingsfoto' er nu uit?
- welke ontwikkelingen hebben plaatsgevonden sinds de vorige check?
- passen de (gecumuleerde) gevolgen binnen acceptabel geachte grenzen?
- moet aanvullend beleid geformuleerd worden om (gecumuleerde) gevolgen acceptabel te houden?
- moeten ambities en/of opgaven bijgesteld worden?
- voldoen de provinciale gestelde kaders nog, zijn ze te ruim of juist te knellend?

Bijlage ideeën beoordelingskader

Thema	Aspect	Kwalitatieve indicator voor verandering in
Leefomgevingskwaliteit	Natuur wijze van omgaan met ruimtelijke configuratie, milieucodities, biodiversiteit en beheer, natuurlijk kapitaal	<ul style="list-style-type: none"> Natura 2000 in goede staat van instandhouding Natuurareaal waaronder Brabants NatuurNetwerk verbondenheid/robuustheid (over)belasting per natuurtype met in ieder geval stikstof biodiversiteitsparameters noodzakelijke beheerinspanning mate van gebruik van ecosysteemdiensten
	Landschap	<ul style="list-style-type: none"> areaal relevante landschapstypen landschappelijke kwaliteiten afleesbaarheid landschap draagkracht voor gebruiksfuncties mogelijkheden voor verbetering ruimtelijke kwaliteit
	Erfgoed Behoud, en behoud door ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> archeologisch erfgoed historisch landschap industrieel erfgoed monumentaal erfgoed (gebouwen, stads/dorpsgezichten)
	Stil, rustig en donker	<ul style="list-style-type: none"> areaal stille, rustige en/of donkere gebieden
	Water en bodem onderlinge samenhang	<ul style="list-style-type: none"> oppervlaktewaterkwaliteit en -kwantiteit grondwaterkwaliteit en - kwantiteit bodemkwaliteit
	Cumulatie	<ul style="list-style-type: none"> areaal gebieden met synergie of conflicten tussen natuur, water, bodem, landschap en cultureel erfgoed

Thema	Aspect	Kwalitatieve indicator verandering in
Klimaat	Waterveiligheid – klimaatadaptatie wijze van invulling principe vasthouden-bergen-veilig afvoeren	<ul style="list-style-type: none"> oppervlak retentiegebied oppervlak stroombed oppervlak dijkverbetering veiligheidsniveau primaire en secundaire waterkeringen oppervlak overstromingsgevoelige gebieden overstromingskans per inwoner oppervlak woongebieden gevoelig voor wateroverlast
	Hittestress, droogte – klimaatadaptatie	<ul style="list-style-type: none"> oppervlak hittestressgevoelige woongebieden oppervlak droogtegevoelige gebieden
	Emissies	<ul style="list-style-type: none"> Emissies broeikasgassen
	Risico's economische activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> aantal woningen in risicogebieden aantal industriële risicobronnen omvang en gradatie risico (kans maal gevolg)
	Cumulatierisico's	<ul style="list-style-type: none"> de belasting van gebieden met (cumulatie van) risico's mogelijkheden voor zelfredzaamheid

Thema	Aspect	Kwalitatieve indicator verandering in
Energie, ruimtegebruik en grondstoffen	Energietransitie	<ul style="list-style-type: none"> aandeel fossiele energiebronnen en hernieuwbare energiebronnen ruimtebeslag door energie-infrastructuur
	Circulaire grondstoffengebruik Trias Energetica : 1. vermindering gebruik 2. gebruik hernieuwbare bronnen 3. efficiënt gebruik eindige bronnen/sluiten van kringlopen	<ul style="list-style-type: none"> perspectief op gesloten kringloop van specifieke stofkringlopen kans op weglekken grondstoffen naar bodem, water en lucht beschikbaarheid voldoende grondstoffen en natuurlijke hulpbronnen kwaliteit natuurlijke hulpbronnen omvang strategische voorraden minerale en fossiele grondstoffen
	Ruimtegebruik	<ul style="list-style-type: none"> samenhang gebruik onder- en bovengrond Mate van concentratie van woningen en werkgelegenheid
	Drinkwater omvang en kwaliteit strategische drinkwatervoorraden	<ul style="list-style-type: none"> omvang drinkwatervoorraad bescherming kwaliteit drinkwatervoorraden
	Bereikbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> werklocaties die mensen binnen een zeker aantal (bijvoorbeeld 45) minuten kunnen bereiken per fiets, OV, auto Modal shift
	Cumulatie	<ul style="list-style-type: none"> areaal gebieden met synergie of conflicten tussen onder- en bovengronds gebruik

Thema	Aspect	Kwalitatieve indicator verandering in
Gezondheid	Luchtkwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> blootstelling aan roet, PM2,5, PM10, NO2 aantal gevoelige bestemmingen binnen bepaalde afstand drukke wegen
	Bewegen in groene omgeving	<ul style="list-style-type: none"> verandering in actieve modes (lopen + fietsen) toegang tot het landschap woningen met park op loopafstand woningen met groengebied op fietsafstand
	Verkeersveiligheid	<ul style="list-style-type: none"> aantal (zwaar)gewonde en dodelijke verkeersslachtoffers
	Intensieve veehouderij/Industrie Indicator voor luchtkwaliteit, geurhinder, geluid, fijn stof, zoönosen en endotoxinen	<ul style="list-style-type: none"> Aantal woningen binnen invloedssfeer van intensieve veehouderij en industrie
	Geluidhinder	<ul style="list-style-type: none"> aantal woningen met gezonde binnenwaarde woningen geluidsluw
	Cumulatie	<ul style="list-style-type: none"> Milieugezondheidsrisico's openbare ruimte met een GES score voldoende of hoger

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: Provincie Noord-Brabant

Bevoegd gezag: Provincie Noord-Brabant

Besluit: vaststellen of wijzigen van een *omgevingsvisie*

Categorie Besluit m.e.r.: de omgevingsvisie is kaderstellend voor zeer vele plannen en projecten waaronder gemeentelijke plannen, veehouderijen, wegen. Omdat nu niet concreet is welke dat worden, zijn de categorieën nog niet opgenomen.

Activiteit: De provincie Noord-Brabant is op weg naar een nieuwe Brabantse omgevingsvisie. Samen met andere partijen is gewerkt aan de onderzoeksopdracht (notitie reikwijdte en detailniveau) voor een milieueffectrapport voor deze visie. De provincie heeft de Commissie om advies gevraagd hierover.

Procedurele gegevens:

Adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 30 januari 2017

Aankondiging start procedure: 1 februari 2017

Ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 1 februari 2017 t/m 1 maart 2017

Advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 16 mei 2017

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. drs. G. Gabry

dhr. drs. S.R.J. Jansen

dhr. drs. W. Korver

mw. drs. W. Smal (secretaris)

dhr. ir. J.H. van der Vlist (voorzitter)

dhr. drs. R.A.M. van Woerden

dhr. dr. F. Woudenberg

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De informatie die ze van het bevoegde gezag heeft ontvangen, vormt het uitgangspunt van haar advies. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie overlegd met het bevoegd gezag, de initiatiefnemer en zijn adviseurs. Meer informatie over de werkwijze van de Commissie vindt u op onze website, op de pagina *Wat doet de Commissie* in het hoofdstuk Advisering. www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie

Betrokken documenten:

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3198](#) in te vullen in het zoekvak.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666

e mer@eia.nl

w commissiemer.nl

